

Koolidele puuvilja jagamise kava rakendamise riiklik strateegia 2009/2010. õppeaastaks

mai 2009

“Tervise varieeruvus Euroopa riikides ei ole kaugelki juhuslik: see tuleneb otseselt neist füüsilistest ja poliitilistest tingimustest, milles rahvad elavad.”

William Farr, 1866

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Puu- ja köögivilja tarbimise ja tootmise hetkeolukord Eestis	6
2. Eesmärgid	7
3. Abikõlblikud tooted	8
4. Sihtrühm	9
5. Strateegia kestus ja eelarve	10
6. Strateegia rakendamine	11
7. Täiendavad meetmed	11

Sissejuhatus

Eesti on rakendanud Euroopa Liidu ühist põllumajanduspoliitikat alates 1. maist 2004 ja osalenud aktiivselt selle poliitika kujundamisel. 2007. aastal toimus laiaulatuslik puu- ja köögiviljasektori reform, mille eesmärk oli suurendada kõnealuse sektori konkurentsivõimet ja turule orienteeritust ning viia selles sektoris rakendatavad meetmed kooskõlla ülejäänud reformitud ühise põllumajanduspoliitikaga. Reformi üheks eesmärgiks oli suurendada puu- ja köögiviljade tarbimist, milleks muu hulgas töötati välja koolidele puuvilja jagamise kava (edaspidi *koolipuuviljakava*).

Asutamislepingu artiklis 33 sätestatud ühise põllumajanduspoliitika eesmärgid hõlmavad turgude stabiliseerimist ja varude kättesaadavust ning mõistlike tarbijahindade tagamist. Koolipuuviljakava raames antav ühenduse toetus puu- ja köögiviljade ning banaanitoodete jagamiseks haridusasutuste õpilastele on kooskõlas nende eesmärkidega ja on samal ajal suunatud sellele, et suurendada puu- ja köögivilja osakaalu laste toiduvalikus ajal, mil nende toitumisharjumused on kujunemisejärgus. See oleks investeering tulevikku, mis aitaks ennetada ja vähendada ebatervislikust toitumisest tingitud tervishoiukulusid.

Ka Euroopa Komisjoni valges raamatus “Toitumise, ülekaalulisuse ja rasvumisega seotud terviseküsimustega tegelemise Euroopa strateegia”¹ rõhutatakse vajadust Euroopas ühiselt tegutseda ning pööratakse tähelepanu rollile, mis võiks ühisel põllumajanduspoliitikal olla eurooplaste toitumisharjumuste kujundamisel, eelkõige rasvumise ja ülekaalu vastu võitlemisel. Koolides puuviljade jagamise algatus oleks õige samm suunas, mida käsitleb asutamislepingu artikli 152 lõige 1: *“kogu ühenduse poliitika ja tegevuse määratlemisel ja rakendamisel tagatakse inimeste tervise kõrgetasemeline kaitse”*.

Ühise turukorralduse raames elluviidavat puu- ja köögiviljasektori reformi heaks kiites deklareeris nõukogu²: *“Pidades silmas hiljuti avaldatud komisjoni valges raamatus [...] rõhutatud asjaolu, et koolilaste hulgas on rasvumine märkimisväärselt suurenenud, kutsub nõukogu komisjoni esitama võimalikult kiiresti ettepanekut koolide puuviljaprogrammi kohta, lähtudes sellega kaasneva kasu, selle teostatavuse ning kaasnevate halduskulude mõjuhinnangust.”*

Eesmärgiga tagada parem õigusloome, korraldas komisjon koolipuuviljakava rakendamise nelja alternatiivse võimaluse mõjude hindamise³ järgmiselt:

- 1) senise olukorra säilitamine, mis ei too kaasa ühenduse lisameetmeid;
- 2) võrgustikutöö, mis seisneb kogemuste jagamises ja oskusteabe vahetamises ning teabes ja teavitamismeetmetes;
- 3) toetavad algatused, mis hõlmavad algatusi, mida viiakse ellu koolides puu- ja köögiviljade tarbimise edendamiseks, kuid mis ei hõlma toodete jagamist ELi vahendite abil;

¹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0279:FIN:ET:PDF>

² http://ec.europa.eu/agriculture/markets/fruitveg/sfs/documents/councildec_en.pdf

³ http://ec.europa.eu/agriculture/markets/fruitveg/sfs/fullimpact_en.pdf

4) ajendavad algatused, millega luuakse ühtne ja paindlik ELi raamistik õpilastele toodete jagamiseks, toodete seireks ja hindamiseks ning lisameetmete võtmiseks.

Õigusakti mõjude hindamise tulemusel jõuti järeldusele, et soovitud eesmärkide saavutamiseks on kõige sobivam võimalus ajendavad algatused (4. võimalus). Seda arvesse võttes tegi komisjon ettepaneku kehtestada koolipuuviljakava, mis ühendab parima tulemuse saavutamiseks kolme üksteist toetava võimaluse:

- 1) koolides puu- ja köögiviljade tasuta jagamine,
- 2) lisameetmed, võrgustikutöö,
- 3) põllumajandustoodete edendamine, seire ja hindamine.

Põllumajanduse ja kalanduse ministrid saavutasid koolipuuviljakava kohta poliitilise kokkuleppe nõukogus 19. novembril 2008. a.

Koolipuuviljakava õiguslik alus tuleneb järgmistest õigusaktidest:

- 1) nõukogu määrus (EÜ) nr 1234/2007, millega kehtestatakse põllumajandusturgude ühine korraldus ning mis käsitleb teatavate põllumajandustoodete erisätteid (ühise turukorralduse ühtne määrus)⁴, artikkel 103ga;
- 2) komisjoni määrus (EÜ) nr 288/2009, milles sätestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1234/2007 üksikasjalikud rakenduseeskirjad seoses ühenduse abiga, mis antakse koolidele puuvilja jagamise kava raames puu- ja köögivilja, töödeldud puu- ja köögivilja- ning banaanitoodete jagamiseks haridusasutuste lastele⁵;
- 3) Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seadus.

Koolipuuviljakavas osalemiseks tuleb igal liikmesriigil välja töötada koolidele puuvilja jagamise kava rakendamise riiklik strateegia (edaspidi *strateegia*), mis eelkõige sisaldab andmeid koolipuuviljakava eelarve kohta, arvestades ühenduse ja riikliku eelarve osa toetuse andmisel, samuti andmeid kava rakendamise kestuse, sihtrühma, abikõlblike toodete ning asjaomaste sidusrühmade kaasamise kohta. Samuti nähakse strateegias ette kava tõhususe suurendamiseks vajalikud täiendavad meetmed. Strateegia esitatakse rakendamise aasta 31. jaanuariks. Erandina üldisest reeglist võivad liikmesriigid koolipuuviljakava rakendamise esimeseks aastaks, st 2009/2010. õppeaastaks, välja töötada lihtsustatud strateegia. Selle kolm kohustuslikku osa on koolipuuviljakava eelarve, sihtrühm ja abikõlblikud tooted. Lisaks ei pea pädevad tervishoiuasutused strateegia rakendamise esimesel aastal kinnitama kasutatavate abikõlblike toodete nimekirja ning lisameetmete võtmise võib edasi lükata kuni 2009/2010. õppeaasta lõpuni. Teave esmase strateegia põhiliste osade kohta tuleb komisjonile edastada 31. maiks 2009. a.

Strateegia panustab ka Vabariigi Valitsuse 17. juuli 2008. a korraldusega nr 325 "Rahvastiku tervise arengukava 2009–2020" (edaspidi *rahvastiku tervise arengukava*) heaks kiidetud eesmärkide saavutamisse, eelkõige laste puu- ja köögivilja tarbimisharjumuse kujundamisse ja ülekaalulisuse vähendamisse. Rahvastiku tervise arengukavas seatud strateegiliste eesmärkide täitmisega soovitakse saavutada rahvastiku tervise jätkuv paranemine, eluea pikenemine ja elukvaliteedi tõus.

---

⁴ ELT L 299, 16.11.2007, lk 1—149

⁵ ELT L 94, 8.4.2009, lk 38—47

Käesoleva strateegia on koostanud Põllumajandusministeeriumi põllumajandusturu korraldamise osakonnad. Strateegiat tutvustati sotsiaalpartneritele 19. mail 2009. aastal põllumajanduse ja maaelu arengu nõukogu istungil. Strateegia esitati kooskõlastamiseks Sotsiaalministeeriumile, Haridus- ja Teadusministeeriumile ning Rahandusministeeriumile.

1. Puu- ja köögivilja tarbimise ja tootmise hetkeolukord Eestis

Maailma Terviseorganisatsioon (edaspidi WHO) soovitab⁶ lisaks kartulitele tarbida vähemalt 400 g, s.o 5-6 portsjonit, köögivilju ja puuvilju või marju päevas. Üks portsjon võrdub ühe puuviljaga, nagu õun või pirn, või ühe köögiviljaportsjoniga, mis kaalub ligikaudu 80 g. Kõige tervislikumaks peetakse tarbida samas piirkonnas kasvatatud värsked puu- ja köögivilju. Nende puudumise korral soovitatakse tarbida ka külmutatud ja kuivatatud puu- ja köögivilju ning konserve.

Statistikaameti andmetel tarbiti Eestis 2007. aastal päevas keskmiselt inimese kohta 186 g värsket köögivilja ning 109 g värsked puuvilju ja marju. Seega tarbib eestlane päevas kokku keskmiselt 295 g puu- ja köögivilja, mis on 105 g vähem WHO soovitatud kogusest.

Alates 1994. aastast osaleb Eesti õpilaste tervisekäitumise uuringus⁷ (*Health Behaviour in School-aged Children Survey*), mida korraldatakse iga nelja aasta tagant. 2005/2006. aasta andmetel oli Eesti õpilastest iga päev puuvilja tarbivate laste osakaal 11-aastaste hulgas 34,5% (uuringus osalenud riikide keskmine 41%), 13-aastaste hulgas 31,5% (keskmine 35%) ja 15-aastaste hulgas 24% (keskmine 30%). Seega tarbib iga päev puuvilja keskmiselt vaid iga kolmas õpilane ning vanuse kasvades väheneb nende arv veelgi.

2002. aastal korraldati Balti riikides ja Põhjamaades köögivilja, kartuli, puuvilja, leiva ja kala tarbimise uuring (*The NORBAGREEN 2002 study, Consumption of vegetables, potatoes, fruit, bread and fish in the Nordic and Baltic countries*⁸). Uuringu tulemusel on Eestis värsked köögivilja ja puuvilja, sealhulgas marjade tarbimine võrreldes Põhja- ja teiste Baltimaadega kõige väiksem. Kuu aja jooksul tarbib Rootsi elanik keskmiselt 39 korda köögivilja ja 25 korda puuvilja, Soomes 32 ja 16 korda, Taanis 27 ja 23 korda, Lätis 35 ja 12 korda, Leedus 32 ja 12 korda ning Eestis vaid 22 ja 12 korda. Tarbimine väheneb veelgi kõrgemas eas elanike puhul. Eestlased tarbivad köögiviljadest sagedamini sibulat, küüslauku, porgandit ja kurki. Puuviljadest ja marjadest eelistatakse õuna, tsitrusvilju ja banaani.

Ülekaaluliste laste osakaal on Eestis aasta-aastalt suurenenud: Eesti Haigekassa koolitervishoiu aruannete⁹ kohaselt oli nende osakaal 2004. aastal 3. klassi õpilastest 6,7% ja kõigist õpilastest 6,2%, kuid 2007. aastal oli ülekaaluliste laste osakaal 3. klassi õpilastest juba 10% ja kogu õpilaste arvust 8,3%.

Puu ja köögivilja tootmise kogused Eestis ei ole väga suured. Avamaaköögivilja kasvupind on aasta-aastalt vähenenud: näiteks 2000. aastal oli kasvupind 3800 ha, aga 2008. aastal oli Statistikaameti esialgsetel andmetel 2400 ha (0,4% kogu põllumajanduskultuuride kasvupinnast). Keskmine saagikus 2008. aastal oli 20 400 tonni

⁶ http://whqlibdoc.who.int/trs/WHO_TRS_916.pdf

⁷ http://www2.tai.ee/uuringud/HBSC_tabeliraamat_tryk.pdf

⁸ http://www.sva.lv/files/datu%20analize/norbagreen_2002.pdf

⁹ <http://www.haigekassa.ee/raviasutusele/tervisedendus/kool>

hektarilt (viie viimase aasta keskmine on 16 400 tonni hektarilt). Väga kõrge saagikus oli kapsal, kaalikal ja peedil (31 700; 16 800 ja 21 000 t/ha).

Tabel 1. Puu- ja köögivilja kasvupinnad ja kogusaagid Eestis Statistikaameti andmetel.

Kokku avamaaköögivili	Kasvupind, ha	Kogusaak, t
2006	2800	48 900
2007	2800	57 400
2008	2400	48 200
Kokku puuviljad ja marjad		
2006	9400	5800
2007	8600	6600
2008	8200	5900

Viljapuu- ja marjaaedade kasvupind 2008. aastal oli Statistikaameti esialgsetel andmetel 8200 ha, mis on 48% vähem kui viis aastat tagasi. Enamuse viljapuuaedadest moodustasid õunaaiad – 4100 ha. Luuviljalisi kasvatati 900 ja marju 3200 hektaril. Marjadest kasvatati kõige enam mustsõstart (615 ha). Punast sõstart kasvatati 446 hektaril. Maasikakasvatus on juba mõni aasta olnud langustrendis. 2008. aastal kasvatati maasikat 564 hektaril, mis on poole võrra väiksem pind kui viis aastat tagasi. Puuvilja ja marjade kogusaak oli 2008. aastal 5900 t, millest õunasaak 2200 t, mis on ligikaudu 45% viimase viie aasta keskmisest õunasaagist. Õuna- ja teiste puuviljade saak Eestis on aastate kaupa väga erinev. Luuviljaliste saak oli 2008. aastal 200 t. Kogu marjasaak kokku oli 3500 t, millest maasikas moodustas 43% (1500 t), punane sõstar 20% (700 t) ja mustsõstar 10% (300 t).

2007. aastal, mis on viimaste aastate keskmine, toodeti Eestis 4100 t õuna. Kui jagada sihtrühma (vt p. 4 Sihtrühm) õpilastele õppeaasta jooksul (35 õppenädalal) kord nädalas 120 g õuna päevas, siis oleks koolipuuviljakava rakendamiseks kokku vaja arvestuslikult 210 t õuna. Seega oleks võimalik kava rakendada kohalikke tooteid kasutades, kuid silmas pidades aastate kaupa erinevaid tootmismahatusid, ilmastiku mõju saagikusele, hindade hooajalisust ja olemasolevaid säilitamistingimusi, oleks lisaks vaja teatud kogus tooteid ka importida.

2. Eesmärgid

Strateegia eesmärgiks on panustada laste tervisliku toitumise edendamisse, sealhulgas vähendada ülekaalulisust.

Rahvastiku tervise arengukava tervislike eluviiside valdkonna kirjelduses märgitakse, et tervislike valikute puhul on peamiseks sihtrühmaks lapsed ja noored, kuna investeerimine laste ja noorte tervisesse on üks tulemuslikumaid meetodeid tulevaste täiskasvanute hea tervise tagamiseks. Valdonna probleemidena tuuakse muu hulgas välja soovituslikust kogusest väiksem puu- ja köögiviljade, rukkileiva ja kala tarbimine. Arvestades strateegia esmast rakendamist piiratud tegevuste ja eelarve tingimustes, ei ole seatud selle rakendamiseks iseseisvat eesmärki ja indikaatorit. Strateegia rakendamine panustab rahvastiku tervise arengukavas ühe probleemina

tõstatatud laste tervisliku toitumise edendamise ja ülekaalulisuse vähendamise koolides puu- ja köögivilja tasuta jagamise ning kavaga kaasnevate lisameetmete võtmise teel. Lisaks suurendab strateegia puu- ja köögiviljatootjate võimalusi leida oma toodangule uusi turuväljundeid.

Seega on strateegia eesmärgi saavutamise **indikaatoriks** kasutatud rahvastiku tervise arengukavas esitatud ülekaaluliste õpilaste osakaal protsentides – 2020. aastaks 6% (baastase 2006. aastal 7,8%). Andmete allikaks on Eesti Haigekassa koolitervishoiu aruanded.

3. Abikõlblikud tooted

Koolipuuviljakavaga hõlmatud tooted on toodud nõukogu määruse (EÜ) nr 1234/2007 lisas 1:

- IX osa värsked puu- ja köögiviljad;
- X osa töödeldud puu- ja köögiviljatooted ja
- XI osa banaanid.

Eeltoodud loetelus määratakse abikõlblikud tooted. Lisaks on laste tervise kaitsmise eesmärgil üldjuhul keelatud jagada tooteid, mis on suhkru-, rasva-, soola-, või magusainelisisandiga. Vaid üksikutel põhjendatud juhtudel, kui neid lisandeid on piiratud koguses, võib liikmesriik toodete laiema valiku või suurema tarbimise huvi tekitamise eesmärgil strateegias ette näha, et sellised tooted tunnistatakse abikõlblikuks.

Lähtudes eeltoodust ja eelkõige eesmärgist edendada tervislikku toitumist, ei ole nimetatud lisanditega tooted Eestis abikõlblikud. Strateegiaga hõlmatud abikõlblike toodete nimekiri on toodud strateegia tabelis 2. Toodete valimisel on põhilisteks kriteeriumiteks värsked puu- ja köögivilja tervislikkus ning toote jagamise lihtsus. Eelistatud on piirkondlikke tooteid vastavalt hooajalisusele ja toodete olemasolule. Lisaks on tabelis 2 toodud puu- ja köögiviljade soovituslikud ühekordsed kogused. Soovituslikud ühekordsed kogused on toodud näidetena toodete tellimise planeerimiseks.

Tabel 2. Abikõlblikud tooted ja nende arvestuslikud ühekordsed kogused (tk, g)

KN kood	Viljad	1 kogus
07020000	Tomatid, värsked või jahutatud	1 tükk
0704	Kapsas, lillkapsas, nuikapsas, lehtkapsas ja muu söödav kapsas perekonnast <i>Brassica</i> , värsked või jahutatud	80–100 g
0705	Aedsalat (<i>Lactuca sativa</i>) ja sigur (<i>Cichorium spp.</i>), värsked või jahutatud	80–100g
0706	Porgand, naeris, söögipeet, aed-piimjuur, juurseller, redis jms söödav juurvili, värsked või jahutatud	1 tükk
070700	Kurgid ja kornišonid, värsked või jahutatud	1 tükk = 3–4 kogust

0708	Kaunviljad, poetatud või poetamata, värsked või jahutatud	80–100g
ex0709	Muu köögivili, värsked või jahutatud, v.a alamrubriikide 07096091, 07096095, 07096099, 07099031, 07099039 ja 07099060 köögivili	80–100 g
0808	Värsked õunad, pirnid ja küdooniad	1 tükk
08092, 08094	Värsked kirsid, ploomid ja laukaploomid	80–100 g
08101, 08102, 08104, 08109	Muud värsked marjad ja puuviljad (maasikad, vaarikad, sõstrad, jõhvikad, mustikad)	80–100 g

Koolipuuviljakava raames jagatud puu- ja köögiviljad peavad õpilaste tavapärasele koolitoidule looma **lisandväärtuse**, seega ei saa koolipuuviljatoetuse raames jagatav toode olla sama, mida samal ajal pakutakse koolitoidu põhimenüüs, samuti ei tohi põhimenüü asendada puu- ja köögivilja. Näiteks kui koolitoiduga pakutakse porgandisalatit, siis ei tohi samal ajal pakkuda koolipuuviljakava raames värsket porgandit, küll aga võib pakkuda õuna. See tagab koolitoidule lisandväärtuse ja pakutavate toodete mitmekesisuse. Nimetatud nõude täitmist kontrollitakse halduskontrolli ja kohapealse kontrolli tegemise ajal. Koolidel tuleb säilitada koolipuuvilja pakkumise päevade koolitoidu menüüd koos kava raames pakutud toodete nimetuste ja kogustega ning esitada need nõudmisel kohapealse kontrolli ajal.

Koolipuuviljakava raames pakutavad tooted peavad vastama Euroopa Liidu ja Eesti asjakohastes õigusaktides kehtestatud **kvaliteedi ja toiduohutuse nõuetele**. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse kohaselt kontrollivad toodete vastavust kvaliteedi-, koostis- ja turustusnõuetele oma pädevuse piires Taimetoodangu Inspeksioon ning Veterinaar- ja Toiduamet.

2009/2010. õppeaastal on abikõlblikud käesoleva strateegia tabelis 2 toodud ja sihtrühmale värskelt tarbimiseks ette nähtud haridusasutusele tarnitud puu- ja köögiviljade kulud. Kui koolipuuviljakavaga hõlmatud toodete veo- ja jaotamiskulude kohta esitatakse eraldi arve, siis ei tohi sellised kulud ületada 3% toodete kuludest. 2009/2010. õppeaastal ei ole toetusõiguslikud varustuse ostmise, liisingu, rendi või muud varustusega seotud kulud, samuti ei ole toetusõiguslikud veo- ja jaotuskulud, kui tooteid jagatakse tasuta.

4. Sihtrühm

Põllumajandus- ja kalandusnõukogu, kinnitades koolipuuviljakava alused, määras kava peamiseks sihtrühmaks lapsed vanusevahemikus 6–10 eluaastat. Analüüsides Eestis kujunenud olukorda käesolevas strateegias seatud eesmärgi arvestades, lähtuti sellest, et 2006. aastal oli Eesti Haigekassale esitatud koolide aruannete põhjal Eestis ülekaalulisi lapsi 7,5% (2005. aastal 6,6%). Ülekaalulisi lapsi oli kõige rohkem kolmandas ja viiendas klassis (10–13aastased õpilased). Samasuguseid andmeid

ülekaaluliste laste vanuse kohta annavad ka rahvusvahelised uuringud (Kooliõpilaste terviskäitumise uuring 2002 ja 2005/2006¹⁰), mille põhjal on kõige suurem hulk ülekaalulistest lastest 13-aastased poisid (2002).

Juhindudes eeltoodust ja soovist tagada koolipuuviljakava rakendamise lihtsus esimesel aastal, on strateegia sihtrühmaks haridusasutuse¹¹ 1.–4. klassi õpilased. Haridus- ja Teadusministeeriumi statistika ja prognoosi andmetel õpib 2009/2010. õppeaastal 1.–4. klassis 50 020 õpilast. Kuna Eesti Haigekassale esitatud koolide aruannete põhjal on ülekaalulisi lapsi kõige rohkem vanuses 10–13 eluaastat, siis peaks valitud sihtrühm (1.–4. klassi õpilased) olema sobiv laste toitumisharjumuste kujundamiseks. Eelarvevõimaluste paranemise korral on võimalus laiendada nii kavandatud meetmeid, abikõlblikke tooteid kui ka sihtrühma.

5. Strateegia kestus ja eelarve

Strateegia on koostatud 2009/2010. õppeaastaks. Tulenevalt esimesel aastal rakendamise käigus ilmnunud probleemidest töötab Põllumajandusministeerium järgnevate õppeaastate strateegia välja 2009. aasta lõpul ja 2010. aasta alguses.

Euroopa Liidu eelarves on koolipuuviljakava rakendamiseks arvestatud 90 miljonit eurot õppeaasta kohta. Euroopa Liidu toetus ei ületa 75% toodete tarnimise ning sellega seotud kuludest. Lisaks ühenduse toetusele on võimalus kulusid katta ka riikliku toetusega. Ühenduse toetus liikmesriigile on eraldatud vastavalt peamisse sihtrühma (lapsed vanusevahemikus 6–10 aastat) kuuluvate laste arvule. Eestile eraldatud vahendite arvutamisel on aluseks võetud 2006. aasta Eurostati¹² (*Statistical Office of the European Communities*) andmed (6–10 aastaste laste arv 62 570). Ühenduse toetuse arvutamisel on aluseks veel ühe koguse puu- ja köögivilja maksumus 0.20 eurot (3,12 kr) ja õppeaasta pikkus 30 õppenädalat. Eesti puhul on ühenduse abi 75% abikõlblikest kuludest (0.15 eurot ühe koguse puu- ja köögivilja kohta).

Arvestades eeltoodut, on ühenduse soovituslik eraldis Eestile 282 400 eurot (4 405 440 kr), mis on sätestatud komisjoni määruse (EÜ) nr 288/2009 lisas 2. Olemasolevate rahaliste vahendite paremaks kasutamiseks jaotatakse ühenduse abi, mis oli määratud liikmesriikidele, kes ei teatanud komisjonile oma strateegiat õigel ajal, ümber nende liikmesriikide vahel, kes teatasid komisjonile oma valmisolekust kasutada ühenduse abi suuremas ulatuses, kui neile esialgu eraldatud.

Koolipuuviljakava eelarve Eestis 2009/2010. õppeaastal on kokku 5 873 920 kr, millest 1 468 480 kr (25%) kaetakse Eesti riigi eelarvest ja 4 405 440 kr (75%) Euroopa Liidu eelarvest. Riiklikku lisatoetust käesolev strateegia ette ei näe.

¹⁰ http://www2.tai.ee/uuringud/HBSC_tabeliraamat_tryk.pdf

¹¹ Eesti Vabariigi haridusseaduse § 3 lõike 2 kohaselt on haridusasutused eelkõige koolieelsed lasteasutused, põhikoolid ja gümnaasiumid, kutseõppeasutused, rakenduskõrgkoolid, ülikoolid, huvikoolid ning täiendusõppeasutused, samuti neid teenindavad teadus- ja metoodikaasutused.

¹² <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home>

2009/2010. õppeaasta perioodil 1. septembrist kuni 31. detsembrini on 16 õppenädalat arvestusliku kogueelarvega 2 685 221 kr, millest Eesti kaasfinantseeritav osa moodustab 671 305 kr. Ühenduse finantseeritav osa moodustab 2 013 915 kr, nimetatud osa hüvitatakse 2010. aastal.

2009/2010. õppeaasta perioodil 1. jaanuarist kuni 31. maini on 19 õppenädalat arvestusliku kogueelarvega 3 188 699 kr, millest Eesti kaasfinantseeritav osa moodustab 797 174 kr. Ühenduse finantseeritav osa moodustab 2 391 525 kr.

Võttes arvesse koolipuuviljatoetuseks kavandatud eelarvet kokku, sihtrühmaks valitud õpilaste arvu (50020) ja õppenädalate arvu (35), kujuneb ühe koguse puu- ja köögivilja maksumuseks 3,35 kr.

6. Strateegia rakendamine

Strateegia on koostanud Põllumajandusministeerium ja see on esitatud heaks kiitmiseks Vabariigi Valitsusele. Koolipuuviljakava rakendusasutuseks on Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (*edaspidi PRIA*). Rakendusasutuse ülesannete hulka kuulub koolipuuviljatoetuse taotlejate heakskiitmine, toetuse taotluste vastuvõtt, toetuse maksumine, kohapealne kontroll ja järelevalve, komisjoni teavitamine järelevalve ja kontrolli tulemustest. Koolipuuviljatoetuse taotlemise ja taotluse menetlemise kord ning asjakohased vormid sätestatakse põllumajandusministri määruses.

Strateegia kohaselt on ette nähtud igale õpilasele, kes käib haridusasutuse 1.–4. klassis, üks kogus puu- ja köögivilja õppenädalas. Puu- ja köögivilja tarnimist haridusasutusse võib korraldada ja koolipuuviljatoetuse taotluse võib esitada haridusasutus, haridusasutust esindav isik, linna- või vallavalitsus oma haldusterritooriumil paikneva haridusasutuse nimel ning puu- ja köögiviljatoetuste pakkuja.

Koolipuuviljatoetust võib taotleda haridusasutust esindav isik, linna- või vallavalitsus või puu- ja köögivilja pakkuja, kui ta on selles haridusasutusega kirjalikult kokku leppinud. Koolipuuviljatoetuse taotleja peab PRIA olema heaks kiitnud ning ta peab olema kantud põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse.

Koolipuuviljatoetuse taotlus tuleb esitada koos kõigi vajalike dokumentidega (sealhulgas arve, millele on märgitud abikõlblike toodete kogus ja maksumus) pärast abikõlblike toodete tarnimist. Koolipuuviljatotust võib taotleda kuni kuus korda aastas järgmiste taotlusperioodide kohta: 1. september – 31. oktoober; 1. november – 31. detsember; 1. jaanuar – 28. (29.) veebruar; 1. märts – 30. aprill; 1. mai – 30. juuni ning 1. juuli – 31. august. PRIA kontrollib toetuse taotleja ja taotluse vastavust toetuse saamise tingimustele. Toetus makstakse välja kolme kuu jooksul arvates nõuetekohaselt täidetud ja kehtiva toetuse taotluse esitamisest.

7. Täiendavad meetmed

Koolipuuviljakava tulemuslikkuse tagamiseks on kavaga seotud täiendavad meetmed tervisliku toitumise eeliseid kajastavad veebilehed.

Tervise Arengu Instituudi veebilehtedel on teavet erinevas vanuses kasutajatele: lastele puu- ja köögivilja ja tervisliku toitumise kasulikkusega seotud mängud ning täiskasvanutele teave ja soovitused laste tervisliku toitumise kohta (<http://www.toitumine.ee/taiskasvanutele/lisainformatsioon-4.html>; <http://www.toitumine.ee/index-2.html>).

Lisaks on Tervise Arengu Instituut välja töötanud ka toitumisprogrammi, mille andmebaas sisaldab ekspertide kogutud teavet üle 1000 toiduaine toitainelise koostise kohta, teavet toitainete, nende parimatest allikate kohta ja soovitusi igapäevaseks tarbimiseks (<http://tai.mulfo.com/>).

Eesti Toidu veebilehel on teavet Eesti ja teiste Euroopa riikide toitude, toitumissoovituste, mahetoidu ja kohalike traditsiooniliste toiduretseptide kohta (<http://www.eestitoit.ee/?language=et>).

Puu- ja köögivilja tarbimise ja tervislikkuse küsimused lisatakse Põllumajandusministeeriumis käimasolevatesse kooliõpilastele suunatud tegevustesse. Konkurssi “Maal on mõnus“ on Põllumajandusministeerium korraldanud 2004. aastast alates. Selle raames on lapsed kirjutanud esseesid, esitanud joonistustusi ja võistelnud projekti koostamises. 2009/2010. õppeaastal kavandatakse korraldada väitlusi põllumajanduslikel teemadel, mille hulka lisatakse ka puu- ja köögiviljade tervislikkusega seotud teemad.

Lisaks korraldatakse Põllumajandusmuuseumis ja Olustvere Maamajanduskoolis õpilastele aasta jooksul üritusi, kus tegeldakse põllumajanduslike tegevustega ja toiduvalmistamisega. Enne uue õppeaasta algust kavandatakse nimetatud teemade juurde ka strateegiaga seotud puu- ja köögiviljade tervislikkuse ja tarbimise olulise tõstmisega seotud tegevused.